

Писани сваког четвртка
на писаном папиру.
Цена за Прву Гору, Ау-
стро-Угарску, Босну и Хер-
цеговину:

Годишње . . . 4 фор.
на по годишње . . . 2 п
Четвртна годишња . . . 1 п
За Србију и ост. делове Балканске
полупросторне . . . 15 динара
за годишње . . . 8 п
за четвртна . . . 4 п
у валути.

З Е Т А

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник:

ФИЛИП Ј. КОВАЧЕВИЋ.

Претплата на Прву Го-
ру и сва писма шаљу се
самог уреднику.

Претплата за Србију у-
пућује се Великујош Ва-
сарију у Ваград, а на дру-
гих крајева поштом
Р. Рамдановић Сабар,
бр. 3 у ст. 1.

Претплату примају сви
пани коњари и под-
марке саспекције. Фе-
рваквирна писма не при-
мају се.

Број 12.

Ц е т и њ е, 24. Октобра 1895.

Година I.

О ПРОСЛАВИ 25. ГОДИШЊЕГ ВЛАДАЊА И СРЕВРЕНОГА ПИРА
ЊИХОВИХ ВИСОЧАНСТВА

КЊАЗА НИКОЛЕ I. И КЊАГИЊЕ МИЛЕНЕ.

НА ЦЕТИЊУ, 27. ОКТОБРА

1895.

Двадесет и пет љета пуцао
Од кад сте Књаже Богом вјештани.
Двадесет и пет година пуца,
Од кад' Те слави Давид окупио.
Двадесет и пет борбе криве,
Повосна круна врх Твоје главе,
Таласила се к'о бродњ млади,
Које а бјесни берају валу,
Да га у сутои мора удао,
Тако су хтјели да не пошаве
Туђинци клећи Тебе и круну
Српскијех мува и суза пуно.
На четврт вјјека, криваог вјјека
Сред бојне вреће, посред джека,
У ваде крви, у суза море
Ти оста славан у славне горе!
Ти оста стојер сјајних синова!
Ти оста давом посред орлова
Који Ти круну на сјајело чело
На врх од ножа држао сјајело! . . .
— На за ту борбу, што Ти крваву
Јеврона даде — виах горски лаву?
Шачицу земље једва Ти даше
Орлови пада те с' укуоцише . . .
И те би земље тала нестало
Да у гроб троје вије с' копао!
На такву јрину планиски лаву
Четврт вјјека носиш ва главу!

Но тога вјјека крива вјјека
Ти Црној Гори дао вјјека.
Зар није с крун Твоје олоде
Сјај таму диг'о? Подигну никеле!
Путрва бивах, мостова бјези
Зар не сардига Ти Књаже сјајели?!
На јоро ваде кад ницат начо
С' јетица млого! зар их не смаче?
Зар ми не рече: дав' те тамо!
Једно је суње на небо само!
Орлова треба лав да упираи,
Не грни ора', да г' јастреб дави!
Судова јопте уреди доста
Те јастреб орду ранаи је поста!
А бојне славе, славних побједа —
Јаг' икад Балкан подобних глода?
Код'ко крвника у горе наше
Од твоје воје с' наш Књаже главо!
Зар Вучег Дола, Фундине, Бара,
Мањата тврдог, Душиња стара,
Мало је било за славу твоју?
Ти ловор вјенад стече у боју;
Суторманске Ти вјеча горе,
Дале им љубу Јадранско море,
Да ће Бог, Ловен скоро вјештабени
И Коку старцу невјесту дахнен!
Љешну веш тада, планиски лаву,
Круну Ти метнут на сјајело главу!

Двадесет и пет љета пуцао
Од кад сте Књаже Богом вјештани.
Двадесет и пет виједу вапе
С виахом асимн Теб' обручаше.
Дав Бог јопте несчет пуни
Да Ова с' Тобом срећно испуни!

Ј. Поповић-Липовац.

ca, i svesnik, i pjesnik, kojega biografii otkrivaju kao
bivka da je bio : „bitjed, tapak, bolesljiv i raspu-
tan“.

1789 g. lekari ga savetovali su da se preseli iz
Jene u Vajmar zbog bolesti, ko on i tu, ne gledajući
na bol u srcima, silni kapija, rastrojstvo perva napis-
a 1800 g. „Ordasleku djevojuku“ koja je dostojna autora
znamenitog „Valestajna“; 1803. „Mesinsku pesnju“,
1804 „Viljem Telsa“ i još neke prevede.

Na radu oko drame „Dimitri Samozvanc“ zateče
ga smrt i umre na žalost cijeloga svijeta 1805. g. 27.
Aprila.

G. Kostinju je mlo što bolesni Brancko umre mlad,
i mopi je kao, e bolesni Šiler ne svrši „Bolesnog“
Samozvanc!

Ho reba je mi koga? : zašto prozvašim paralelu me-
đu mladim romantikom Branckom i Šilerom, jedini iz ko-
rišćije klasičnog perioda? —

Ja u para epi među Branckom i Šilerom pjesam
imao ni na kraj nameti, da ih sraivim kao pjesnike;
ja znam da Šiler kao pjesnik mnogo više stoji od
Brancka, preda moram priznati da ništa malji nije
Brancko za nas Srbe, — „isključivo Srbe“, no Šiler
za Njemce. Govoreći o Šileru ja imam na umu da dokaz-
ujem da on, ȷemaziti geniji, sicijajni geniji, stvorio je
zdravu šetu, i dokazao to, ja sam dokazao neosnovanost
dogmata g. Kost. „da su u sicijajnog pjesnika sicijajne
pjesme.“

Da sam autoritet kao g. K.; da vladam perom kao
on; da sam priznat kao on; međi, ovaj kritiker (vid. 54)
dovoljan da dokazim neosnovanost njegova dogmata, kao što
je tomu bio dovoljan primjer kojihod dr. Adrijan
viha. No pošto to nisam, to hu navestia još ȷeke zahte
mjesto autoriteta.

Lesinga, biografii otkrivaju u ranoj mladosti kao
pianicu i budnjika, kojega prerana smrt zbudjene mu
jeke baci u tesku boljstet sicijje, i ona ga obori u
grob 1781 g. Taj isti Lesing napisao : „Nataša Mudrog“,
kojega po kosovalskom zlačenju, namamjuje sama „Faust“!

Pa Englez Gud, autor znamenitih pjesama „Pjesma
o kosuđi“, (koja učinii veliki utisak na svu svijetsku
literaturu), „San-Ledi“, „Pjesma Rabinovica“ i dr. Zar
p on nije bi : bolestan od sicijje? ! na najstrožiji kri-
tik stih bi u njima našao sicijajnog? !

Pa ima li u „Gorskom Viješću“ neumrlog i naj-
boljeg srpskog pjesnika Vladike Rađa ništa sicijajno?
Zar karakteri vladike Danila, vojvode Draška i dr.
dijnu boljšću? Zar baš u njima ne ogleda se zdravi i
nepokvareni esmizam nenobezjednih epova? ! Zar ideja
eristna u tome divnom djelu nije zdravije napisana no
u nijednog drugog „zdravog“ srpskog pjesnika? !

No sve je to malo, treba vam lirika za prizjer,
koji pisa pjesmine iz dva duha, iz srdj srca? Treba
v ȷevjek koji je stradao živjima, srdj no riješima g.
K. : „imaju svojeku uzajmnicu između umova i tjeselop,
osobito moždavog i živjajnog sastava!“ Pa dobro! Dađu
vam p taj poslednji primjer! Uzmimo Hajne.

Hajne je lirik. Brancko je lirik. Hajne je prvi kod
Njemaca nogom oturilo viteskih klasičizama. To je isto
učinio i Brancko kod Srba. Hajne je pisao direktne pje-
sme iz dva duha i srca; Brancko isto tako. Hajne je

pjesnik „Mlade Germanije“, Brancko „Mlade Srbije.“
Hajne bješe bolestan (po ȷekima od sicijje, po ȷekima
od jini oasneije bolesti u hrišćevici) i Brancko bješe
bolestan. Hajne umrije prije vremena, Brancko isto tako.
Osim toga i jedan i drugi ostavili su slavio ime, i premda
i jedan i drugi „nadmažni su“. Pravo reka, do sada ni
jednog ni drugog ni u Njemackom ni u Srpskom narodu
ne d majni a kako li nadmaži neko. Najzad reka hu isto
što rekoš za Šilera : Hajne nije predstaviteljnost od Brancka,
no i Germanija je viša zemlja od Srpsstva :

„Iz grmla velikoga
Daju izat glavio nije.
U velikim narodima
Geniju se gveda vije!“

Kakav bješe Hajne u ono doba, kad njegovu ime po-
sta slavio u ȷemackoj literaturi? Odgovorit hu rje-
čima ȷegovog biografca, znamenitog Štradtmana : obli-
čije njegovo nije imalo u sebi ništa predstaviteljnost;
line bitjed, sastav slabuđav, sjač očiju čas sjevaјуni,
čas opet iznuruje i t. d. . . . Iz svega se vidi da je bio
bolestan. Osim toga biografca tvrde, svi jednoglasno,
da je umro' od kishćevale, a ta je bolest teža i opa-
snića za mozak i za živce no sicijja. Svak zna da je
kishćeni mozak u direktnoj svezi sa moždancima, a moždanci
opet sa mozgom. Znači kad bi dogmat g. Kostinja,
koji, ja povtoravam, basie „kritike o Brancku“ bio istini-
tan za sicijju ma i vashlednu, onda bi on vajno i za
Hajne. No kod nega, kako bete to videti iz sledujuć-
het, nije obradno.

Hajne, u jeku svoje bolesti, napisao dvije neumrle
pjesme : „Astu Troja“ i „Germaniju“ i misu drugih
lirskih pjesama, u kojima osim dušljne misli, svijesti
narodne, ostop, sarkazma i humora, negice se i ȷera u
svoj sopnici.

Pa molim, da sam dosta šakata naveo, u prilog mo-
jim dokazima, a na vitesku dogmata g. Kostinja. Istina g.
K. može se ogoravati, da je on govorio isključivo o „na-
šlednoj sicijji“, a ja preoto o sicijji; no pošto g. Dr.
grava tvrdi da našledna sicijja može preskakati, to sam
ja izgubio svaku vashledu, da hu moći u biografijama
pomenutih pjesnika nabi i biografije vashćevale
na i majka, a nekmoji baša i praba! !

U ostalom kad bi ta našledna sicijja imala uzlici,
i to zdravi uzlici, na rad pjesnika Brancka, onda ne znam
zašto ne bi imala na Šilera, Lesinga, Vajdiku Rađa
i dr.

Ja ne hu da tvrdim da bolest sluha nema nijakva
uzlika na zdrave porladnoga ȷovjeka, ona ima, kao i
svaka druga bolest, a kad ima na zdravlje, ona ima i na
karakter pjesnika; no nastaje pitanje da li ta nepor-
ladnost ȷovjeku sluđu u korist, ili u štetu tvorackog
duha.

Primjeri koje ja priveođo mogu služiti kao po-
tvrdia zaključka g. Pavlovića, da u ȷeku stepen nepor-
ladnost kao organizma, tako i karakter, sluđu na kor-
ist tvorackog duha — znači Branckova boljstet nije mi
smetala postignutu ono što je nastigao.

(Nastavak ee)

Prizjetba. U poslednem broju „Zete“ pogrešno re-
koda g. K. drži Šenepara za sicijajna.

Оковани Прометеј.

ЕСХИЛОВА ТРАГЕДИЈА.

По Волцогену.

Посрбио

Филип Ј. Ћовачевић.

(Сврстака.)

Прометеј.

А да како ја трпим, подносам,
Који не ћу никад умиријети? —
Мог' бих се опростити окова,
Ма ми не да свршетак, са трона
Док се тиран једном не обера.

Јо.

Шта? — зар Зеус може моћ загубит'?

Прометеј.

Радо ћеш га виђет облачена.

Јо.

А како не, кад то са мном ради?

Прометеј.

Знади добро, истину сам река'.

Јо.

А ко ће му скинат престојет?

Прометеј.

Луда савјет срца његовога.

Јо.

Како? — кажи, ако мож' без ичара!

Прометеј.

Свадба! свадба уваштаће мена!

Јо.

Са боговљом каквом, или с женом?

Прометеј.

Шта то питаш? — откриј' та несвијест.

Јо.

И супруга срушиће Зеуса?

Прометеј.

Јаче чедо родиће од њега.

Јо.

И ипакква спаса томе нема?

Прометеј.

Тек, кад би ме ланца опростао.

Јо.

Ако Зеус не ће, ко ће друга?

Прометеј.

Од твојојих напљедњина једна.

Јо.

Шта? — ја ћу ти родит спасијела?

Прометеј.

Биће трећи нас послјие десет...

Јо.

То не могу добро разумјети.

Прометеј.

Тад за удес свој више не питај.

Јо.

Обећа' си, па ми сад поричеш?

Прометеј.

Од то двоје, казаћу ти једно.

Јо.

О речи ми обадјоје, па ми
Тада подјат тегтар да избирам!

Прометеј.

Добро: коли имам твојих јада
Да остатак кажем, или теби,
Ил' ономе спасијелу моме?

Прва Океанида.

Једно изјани, оно друго мени...
О, ову ми не одбијай молбу! —
Кажи својим остала скитања;
Мени кажи спасијела твога!

Прометеј.

Захтеју се вашим не одирем;
Што питате, затајит вам не ћу.
Прво теби, ћери Ивахова,
Продужићу будиње и скитања:

Утвари их добро у памети:
Кад пропљивеш раскрише земаља,
Тада хитај валовитим морем
До Истене, сунеч жароцека,
Ту ћеш наћи три забуд-бевојке
Једнокоје, старе Форкаде,
Које никад сунце не огрјева,

Нит им ноћна мјесечина сјаје;
Украј њих су три крилате сестре,
Вашјокоје, њетке Горгоње,
Што прогледом убијају луде:
Ево их муклих Зеусових паса
И вирога дивљег Аримаса

Причувај се, не приближуј им се!
А кроз земљу прнога народа
На извор Њин Келија присијети;
Хајде даље његовом обљом
Док не дођеш близу водоскопа,
То високо са Библичких гора
Плодоноси Нит воду узима,
Нит ће те тад право отвариши
У тропиљу змљу Нелота,
То је судба теби и твојима
Досуђила мјесто за живљење.

Прва Океанида.

Имам ли јој и још штогао рећи
О скитињом ходочашћу њеном,
То јој реци; а јеси ли река'
Свеколико, то се наше молабе,
Коју памтиш и још, опомена.

Прометеј.

За будиње је чула свеколике,
То ће доћи, а сад ћу вам казат
Прије тога што је подијела,
Подробноети празне и сувишне
Остаићу; говорићу кратко,
Кад си била на Молоској равни,
Око града високог Долоне,
То дубрава света од трастова
Шуми, као Зеусову жину
Зовући те искренијем срцем
У храм свети божиј пророчанства;
Ти си тада, смућена лудошћу,

Без обаира побјегла к далеком
Умћу Реје, а отолен силни
Урнебесом долутала амо.
Али знади у спомену твога
Ходочашња, Јонско ће се море
Тај залијећ од сада провајати.
Што се тиче остале судбине,
Ја ћу вам је објема казати.
Тамо у град Канонски, на крају
Ове земље, ће се Нил у море
Изаијева, Зеусу ће ти опет
Поверити намет и лагао
Само руком дотакнувши тебе,
Епаеа ће црног с тобом родит.
Као владар тај ће узнати
Све плодове колико ријепа
Нил захтева и сицјети може.
И далеко неко покољене
Против своје воље вратиће се
У Арг. То ће бити једно јаго
Ђевојака, које ће побјећи
Од очева због сроднога брака.
Од овјех једна ће родити
Поријекло краљевско у Аргу.
И што ћу вам думати и казивати? —
Из овога никуће ојемана
Страшан јунак на дук и стријелу,
Који ће ме набацити мук.
То је мени Титалпа Темјад,
Моја мајка, прорекла. Ма како
И кад, то је дуго да вам причам,
А да првачим користи вам није.

Ј о.

Јао мени!... огањ!.. бичи!.. дудост!
Усијани жиг ми мозак врти!
О како ми срце страшно туче!
Врти ми се поглед у окруту!
Одуја мо баца, гони с пута!
Јевни ми се завеао! Ријуч,
У поштулу зантости дуге,
Шверда ми, губи се, ностаје!
(Насочи отоло у невајест)

Друга Океанида.

О никад ме, никада судбине
Силне моћи даде у наручја
Као жени Зеусу! Никада
Ја не била зуба небесника!
Јербо гроом гледи на дјоуцу
Оду обје како бјеси знога
Својега зубаника, срибом
Оном тешком Хере проговена.

Прва Океанида.

Да, мудар је, премудар је био,
Ко је први смислио и река:
Брак једнак само к срећи води!
Што богатству хоће сиромашно?
Што високо паметво за пучину?
Ко се жени нева тражи пара
Према себи; а ко се удаје
Нек не гледа на род и гоноство.
Склад је мајка среће и љубави,
А једнакоет услов за напредак.

Прометеј.

Али ипак, охолу Зеусе,
Одржати се не ћем! Брачна свеза
Скиптар ће ти и гоноство стрти!
И Кроново проклетство, које је,
Срушен с трона, рекао, на тебе
Панути ће; од богова нико
Не ће знати пут спасења томе
Осни мене! А ја знам пут! знадем...
Мя нека га, века алада! — нег се
Кроз облаке сишл грађавиниом!

Нек се игра луком и пушћавом!
То га судбо нико снасти неће:
Срмотно ће паут са аладањ!
Оружак себи протаваника,
Једно чедо недобитне сице,
Што ће ерушић мусе и громове,
Нека види кака је разлика
Међу ропством и међу гоноством!

Прва Океанида.

Твојом жељом ти грозни Зеусу!

Прометеј.

Само што ће бити; — да ја жељим.

Друга Океанида.

А ко може томе вјеровати?

Прометеј.

Муке су му још љубе суђење.

Прва Океанида.

И то хуле не плаше те ништа?

Прометеј.

Што да плаше? Убити ме не може.

Друга Океанида.

Ал' те може јаче мрцварити.

Прометеј.

Што ја мариш? — ја сам за све справан.

Прва Океанида.

Мудраци се кљивају Немеси.

Прометеј.

Моји! проси! пузи к високоме!

Од ја за ме мањи од ништаго...

Раскољач, владар ово врјеме,
Како дохем! — не ће дуги бити!

Исчле тамо — вилим му чапуна,
Новог краља трезвенога слагу.

Нешто ми је вљико поручио.

Хермес, лагао на ногма са штаном

Херолда должао.

Хермес.

Теби, који тако хола трини

Казан бојду, који си постао

Рад љубави човјечанства дунец:

Ја говорим. Отац захтијева

Врчуну свау, за коју се хвалиш,

Да ће њега свилит са гоностава:

Обло п биетро без загомета!

Признади је, отвори је к јаки.

Прометеј.

Свечанога пачина, а смисла

Охолога! Божјега чауша

То је говор. Од спора владате;

У дворина пјечите радости

Уживате. Зар видео нисам

Већ тирала два отуд срумена?

А овога трећег видијтеју?

И најбрже и најсрамотије.

Зар ја дрхтим од нових богова?

Далесто је од мене бојање!

Врат' се натраг; јер од мене ништа,

Што захтјеваш, докучити нећеш!

Хермес.

Твој првос је први узрок био,

С кога си се ође уклоао.

Прометеј.

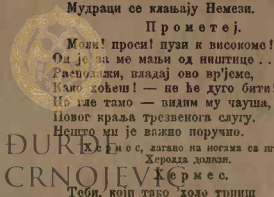
Ал' за твоје руско дворовање

Ошет моје јаде ле бих дао.

Та боље је и окован бити

Него оца Зеуса служити.

Руга сама ругом се наирам.

Х е р м е с.

Гле! теби је тај положај мио.

Пр о м е т е ј.

Мио? О да!.. Кад бих само мога'
У милости овој видјети
Све злотворе, па и тебе с њима!

Х е р м е с.

Зар и мене за те муке кривих?

Пр о м е т е ј.

Све богове мрзим, који меи'
Ради добра зло срамното радје.

Х е р м е с.

Није млада манитост код тебе.

Пр о м е т е ј.

Зар манитост? Да, ако је збала
То манитост: јрзиви злотворе.

Х е р м е с.

Да је боље, не би сваоат мога'.

Пр о м е т е ј.

Збала? — ах! —

Х е р м е с.

Тај глас не зна
Зеус.

Пр о м е т е ј.

Дуго в'рјоме доста нас научи.

Х е р м е с.

Од времена заједно нијеси
Научно мудрост.

Пр о м е т е ј.

Не бих с таквим говором слугом.

Х е р м е с.

А што отац пета — ти не кажеш?

Пр о м е т е ј.

А рашта му виам бити харја?

Х е р м е с.

Ка' с ђетом ти се са мном срдаш.

Пр о м е т е ј.

Зар нијеси луђа од ђетета
Кад се надам, да ми што испушчи?
А мучења на лукаства нема,
Кojла би ме Зеус прислало,
Првије по ме опрости окопа,
Да му шта кажеш. Па нех шаље
Огњ, пака', потрес и громове,
Никад не ће дознати, од кога
Оне своје изгубит тиранство.

Х е р м е с.

Зар не може ослободити те!

Пр о м е т е ј.

То је давно судбом предвиђено.

Х е р м е с.

Разуми ме, будало, разуми:
Буди мудар ка' ти се пристожо.

Пр о м е т е ј.

Бадава ти муке и вапори:
Нивада ти поћ за руком не ће,

Да ме бојим страхом пренерацим.
Викад нећу, као слаба жена,
Равноремим рукама молити
Најгорга нећу злима, да ме
Ових тешких окопа опрости.

Х е р м е с.

Бадава је нас мој говор био;
Твоје срце покренут не може;
Сам се злобом под јараг упржеши!
Ал' је пркос твоја без основа!
Јербо луди не помаже ништа:
Својом мишљу никад добит не ће!
Чуј ме зато, ако ипје р'јечи
Не послуша, какво горе јада
Неплавиће, удавиће тебе.
Овај камен, на коме си везан,
Бог ће спржит громом и потресом,
И послаће неспита јаштресја,
Да смождему, измородаждему,
Теби твоје утробице кљује.
Ове муке никад престат не ће,
Док се нађе један од богова,
Да се за те у накаа баде.
Сада суди како ти је драго.
Ја не лажем; — богови не лажу:
Што Зеус рече, то порети не ће!
Но се гледај: помеси се више
Смотрешћу, него ли вичом.

Д р у г а О к е а н и д а.

Чини ми се Хермес добро збори;
Свјетле ти те тврдокорности
Да се манеш и да ноћеш путем,
Кои води слободи, спасену.
Ослушај га! Јербо је срамота
Кад се мудри понашају лудо.

Пр о м е т е ј.

Ја сам знао, прије но је доша',
Што ће амо; али је бадава!
Од злотвора злотвору је право
Мне разуми. (Зато нека сику
Зликих муља отровнаје змије;
Нека бије вјетрова завјеје;
По вадлу; а океан мутни
Нек потресе земљу у дубино
И устави гретање звијезда; —
Нек ми живот у судбини грдиом
Коловрату у накаа сруши:
Он ме опст убити не може!

Х е р м е с.

Луда збора бијеснога створа!
Што ми и још манка да поуда?
Хваласавче беспачети кад нећ
Укротити гњијев? Ма ви, жене,
Што сте овђе пуне сакљалепа,
Вјеш'те, бјеш'те, да вас грма зута
Плам и тријес не сиржи, не сруши!

П р в а О к е а н и д а.

Друго свјетле, друго ми говора!
Такве муке не тражи од мене!
Бадава ти; послушат те не ћу.
Што ће бити, с њим ћу подносити.
Издајиче мрзми и присирем.
Нема горе на свјету зараве, —
Мотаније, но што је надајство.

Х е р м е с.

У памет се! — не кривеце ништа
Кад вас тешна судбина постигне.
Не ставља вас на муке и ријуи
Отац Зеус. Хшћом ми лукавством

Не гони вас; ви дугођу сами
У мрежу се удеса хватате.

Хермес одлази. Ситнале купа ојакне,
Лопача промаца зајеч, потрес кавала; на повор-
ници криво од гомиле црних облака.

Прометеј.

Ријек поста дјесо! Земља дрхта,
Домљана се грмова одиња,
Плависи муња праска и сјења,

Прах се диже, помама вјетрова
Замлаја је; море и небеса
Здружили се; страх и ужас топки
Послали су од бога на мене! —
(ужасни хук олује)

Осветлана сило моје мајке!
О етеру изворе свачега! —
Погадате на моју неправду!
(Земља се преседе, стисне се Прометејом утону.)

УЧИТЕЉЕВ РАБОШ.

Биђењи Филип Ј. Мосачевић.

(Наставак.)

VII.

Кад је у ђеце пробуђена пажња, онда их је лако склонити на рад.

Рад је битни услов живота; он весела жуде, права их блаженства — чини човјека човјеком.

Воз рада нема пишта; у њезу је све.

Још у раној младости онажа се овај нагон код ђеце силан и јак. Дјелатност је потреба ђецаја, зато се она жељно ишају свил играчки, држе их јако и оладу се по читаве сате с њима забављати.

Родитељи и учитељи познани су да тај врљан ђецаја брижљиво љубе и потражљују, јер је он праван, јадан, не вјерста речеће она неосцијена људка радност, те нам азати и продужи дање живота. Кад се ђеца јавику раду доћемо рећи на какаво ме корисно занимању, та се јавика само у најгорим случајима може код њих угасити; она им, у облику говорних пређе, у крп, поставе обичајем и ко је сада срећнији од родитеља кад подгладу на свој народ, и виде да ви је радан као мрав!

Дјелотвор је мајка своју корока.

Тако су казали мудри Грци и Римљани.

Кад дјете не ради, кад се не забавља ничим, оно пада у много мане: бива привоно, дозвољиво, неопустовно, пркосно и т. д. У ђевица ђетега живије је мовотни, а само дјете поучено и наведено. Огуд у ишему народу они сплетити: вуцнога, повучека, дедовални, дичина, раваша патка и пр.

Постанимо у наше ђеце њихов природан нагон за радом, да вам не остану — раваше патке!

Ми немало до душо им Блаженом ђецаје радвојнице, као што немемо на Деринговим забаван за ђецу, ни Емова упуства за родитеље и учитеље да своју ђицу прјатати и корисно забаване; али се ипак можемо сами пољуби.

Не допустимо ђетету никад да валудно от-
јид; дајмо му у руке ма какву корисну забаву.
Та забава нека му дође увијек с добре воље а
и никада несиљиво.

То је све; — а то може свакоја наставник урадити.

Разумије се, да од добра нико не бежи, а још мање од бољета; али кад немамо бољета од овога, онда се задовољимо п с њима.

То је једно.

Друго, нама су ђеца на овим отвореним плавинама неђу ове кроше даљемо хитрија, бистрија и развијенија него она, која олавију у долинама, или она, која се не радују никада ведрине вебу. Како се њемакко дјете весела, што је су неколико комади-
да дрвета оградило ногу од воста; тада наше дјете гради ко-
локвију, да у њој сезони главу, ако плушти киша; — кад њемакко дјете веселу и јадну, да су во и крава љише домаћу животињу; кад дјете доноси с њима тога пестога вола и ту-
песту краву; кад њемакко дјете пита, како се оне она спрема, којом се држи; кад дјете дјете држи рачуна у рукама, оре и гледа да се обине њих чмо — сјени. Пезу је заворно да га воћ ђететом држимо; оно је тада момече, макарљца.

Узмете ли у обар ову предност наше ђеце над многом другом, онда је јасна ствар, да около наше ђеце треба много мање мукс, него ли на пр. около ђемачке. Ми можемо дакле, и у горам приликама учинити од наше ђеце то исто, што чино на пр. Бемци, којима ништа не мања, од њихове. —

На рад, ма какав рад, само бекаје забаван и корисан, потчињемо нашу ђецу, паћемо одње добити врједне граване — радиле.

Толно о раду, а сад на захвалност, која неми наше врједности, него ли с потчињене, пажњиво, па и сине рад.

(Наставље се.)

ПРИЛОЗИ ЗА ИСТОРИЈУ ЦРНЕ ГОРЕ.

„Сентенца“ из времена владике Дезима.

У 10 броју „Зета“, је је саопштено писмо владике Давида Петровића о неким приноцима који се пресељеше у село Пероје у Истрију, је напоменуо и о којој „Сентенци“, а сад је сво у цијелости саопштавам

„Дје сѣт ведрене вѣсномо челоуку тво чуче и види емо пезанце како се одлаче на виноградни копце неколико Махиљ и Ворњера и Велики то имену Јово Ивко Приболовић и Стано Брѣвѣтничу и су ња свра, да брво Крѣвѣтѣња. Вуко Вожов ља о овм, Ни о Вурѣли, Митѣи Велѣи и сивошѣи. Марѣ Вуковић а братѣи и на у се рѣботу пошаднино и пѣбно зло-

честеми оружемо мотивама и ранише се тровиа: Јово Приболовић и два брата Крѣвѣтѣња, Милош и Свѣтѣи. Те се виле кѣбо епидѣио из њико доба, — Јово Приболовић и Стано Брѣвѣтничу бѣху раниви у вѣну до смрѣти, Јово Приболовић не мога њико доба но га пошаднино вѣду, а Крѣвѣтѣња Ствѣно самѣ пође дома вѣно у вѣнѣи бѣжана мисѣи. Јо Приболовић хрѣти, а Ствѣно се вичѣи та бѣи ози онѣи смрѣи, и сѣје цѣлошто дѣи дѣи и зѣи мѣдиа дѣи — вѣди мѣи и братѣи у. У толико виѣе сѣбе то ѣи, а ѣи рама за стѣи и пољѣише га у Пулу да ѣи обѣи рѣи дѣи.

цар и от оне ране умро, — и тако приђе него узрне при-
сташине а отвори да га е убио Ђурић и тако нега смелена
уачу да говори е га е убио Ђурић; а на винограду кад га
уј напди ранаена питање га дуди кои га допе видети: ко те
уби? а он рече: Приблиовић. И за ове две речи што е
говорио, едну на винограду, а другу на смрти у Будву по
хоћу се разабрати а отвори Ђурића које е от оне две речи
разабрани, него кричићу Ђурића, — и тако Ђурић нахо-
дећи се правн не могаше трпелети ову беду и ле узмаше
својем животом а Приблиовић теже оне две речи по-
же својем убоштвом по приглетех а вошт га итико не
вераше. У толико скоично добри дуди и уачито веру међу
оно две куче: Крстинића и Приблиовића докле се види зашто
се побрше, и за коју ли невољу пролаше крвн, и у ову лету
веру, ко беше међу нима ставља и утврђена позава Ђурић
Приблиовића зашто му крвн наметаху на главу коју беху сами
училила ове две куче које су се побрше на винограду, а на-
метаху е на Ђурића е неправдом а без седожбе. И зато ста-
вило 10 кметв у град Будву. О стране Приблиовић кметови:
поп Вук Станишић, кнез Нико от Поброр, Степо Завонич,
Франо Андрић кастелан, Ново Николаи Поброр; а от стране
Ђурића: Нико Марчићев, Јово Зарихатов, Нико Буда, Воиш
Дубовић, Вучета Дустић, — и ми кметови седосмо на
избрано место Будву и призвамо пре собу и Ђурића и При-
блиовића, и све оне дуди кои беху ту близу кудсе ко
биде оне две куче, и оне две работине призвамо кои беху
. . . работили и спашао кои дође да из разабрати е ста-
вено пред нима кпоу Христа и Богородице да се прано за-
менио и да прано кљуе од заклетам кои од што видано и кои
што зна да прано каже да не му ни по одмоу кмету, —
И тако сви оне седосми више истраи нов напелито знавају и
ни одвнх се не нађе да е видно да га е Ђурић ударио. И ми
кметови замемасмо Приблиовића да га име кои од пих удари-
о; — и тако рече Вуко Приблиовића да га е ударио у главу
олаза, и ми кметови Ђурића видех да лице седожбе на Ђурића
и Приблиовић савм рече да га е ударио. И ми вишеречени кметови
Ђурића судасмо да е Ђурић чист ет те кричи а кметови Крсти-
новића не пристае него отворорине; закласе се 12 Поброр да
оправе Приблиовића наречено от Ђурића. И тако дид е мо-
госмо увретиш ништа докле видмо ођели доки Поброри да се
закуму. И тако неки Поброри, кохвх беху нарекли, питање
влади: како може ова кметла бити за дуну? И тако им
господић владика отговора и учи их да се дукано не купу да
дуне не потону у јечу муку; наки их и друго учи от теле-
слота суда да ће имв се не примити та кметла на прани суда
зашто сте ви били далеко од шота дома, — ви ниете виђоши
1. су се били у поае будалско. И главо релоче Поброри да
е само код Во ородице у Махине.*) И тако пођосмо сви 1
метови скупа, и једни и други, и казасмо просеченитому влади-
ци све што смо у Будву кметовали и како смо законашу е
заклетвом чинили како више нашоце. И тако наев проевенче-
ни владика научи и моли да се учинимо ми кметови у едно и
да не отемати ни за чоу шарту, него да чинимо по иради и
честой замениши. И тако ми кметови сви у едно седосмо у
Махине докле разабрајох и разинишљох и седожбе и при-
веле докле; говоро кметови от стране Приблиовића да раз-
рожемо првн Крстинића ни троа, али на четворо, некому ве-
ло хоћу; и повашако му дуди и по седожби да е Ђурић
чист от те крви. И тако ми кметови, не могући се нагодити
међу собом, и тако ми сви кметови, и једни и други, отбрамо
два кмета: Писа Марчићев и Степа Завонич и друмехе
господина владике да му кажу вољу и једнех и друмехе
кметова и кои суду господић владика поела да тако учинимо.
И ми вишеречена два кмета пођосмо и казасмо господићу вла-
дичи и владика поела што говоро кметови Ђурића. И ми кметови
Ђурића и вишеречени поп Вук Станишић, кои рече
олаасато: и л пристамо како е реко и повало господић влади-
ка. За то ми нех кметови Ђурића и Речени пош шеста све
добро чуемо и разумасмо завојим име Божии, на кога излази

*) Ц. у маанстар св. Богородице у Махине, који је био Подборје из-
тропачки Цетињске. М. Д.

сваки прави суд. сви шесте едне воле либерасмо Ђурића да
е чист от крви повођах Степа Крстинића и остаде на
Приблиовића по беше учинио на вишко доба. Оно судисмо по
седожби и по ветихнех приликх, а бишо пођивешиа и отвори-
ђена от господина владике и от три кмета кои умно писате.
Писах я пош Никола Рудовић по законима кметвх Ђури-
рича а пона Вуко Станишића на 1721 Маја на 4 у Будву.

Io Nikolo Chioda uno dell'i arbitri aterni ot supra. *)

Данил владика похваласмо како су суду првн чинили по
седожби опвез које се заминеа.**)

Овај руд важни документ сведочи јавн каквијем се је
начино производило суд у Црну Гору у време владике Данила
Петровића. Како се је посматрало при вишеоделасмо догађај
мислима да се је посматрало и при осталим оваквврете судбених
присуда. Из овога документа видимо да је у означено време
у судебной пракци приао главно улогу слободни народни суд
т. ј. суд овијех људи који су, по случају једнога или другог
догађаја, изабрани на средње народе, изабрани из овијех људа
којима је ствар најбоље била позната у свакоме месту постиа-
кисног, који су тако рећи догађај очима видели то су таква-
не начини могли ствар пресудити они у овиј месту је до-
гађај провазашо, и људима међу којима се је догађај догодио.
Таквијем начином свака неправилна подставања, неврштене
ствари имало је при оваквоме суду много мање места, него да
се је суд производило у каквоме енцијално за суђење одређеном
уредноу који би се налазио у месту далеко одстојеному
од места догађаја.

Овај документ, којег ове прводам, један је од најира-
вљивих и најпотпунијех судбенијех докумената које сам нашао
из времена Ивана Црнојевића, владике из различних племена и
владика из замалије Петровића.***)

Марко Драговић.

*) Потпио првога кмета не може се прочитати
**) На места места стављасе су такве — то значај да се рачун на томе
месту диде мога преграти. Таквијех рачун има само три, али оне ми нај-
важније по ову ошала. М. Д.
***) Оригинал овога документа налази се у којој сопственој збирци ста-
рши. М. Д.

ЂУРИЋИТА О Ц И М А.

„Зета“ је забрањена за Аустрију.
Ми не знамо узрока тој забрани, али
знамо да је свакако државна влада забрани-
ти улазак у своје подручје свачему ко
јој се не свиди.

„Зета“ ће и даље излазити, и то
под новим за њу угодним условима.

Колико смо могли дознати, спрема се
за Црну Гору штатнарски закон, а овај
ће, како нас ујеравају, бити потпуно
либералан као што и приличи Црној Гори,
земљи слободе.

Под окриљем тога закана и „Зета“
ће друкчије рамахивати своја крила.

Цетиње, 23. Октобра 1885.

УРЕДНИШТВО „З Е Т Е“.